

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการเรียนใน รายวิชาต่างๆ

2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในชีวิตประจำวัน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ใช้ในโครงการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษา มหาวิทยาลัยในเอเชีย (Asian Survey of Information Literacy Behaviors of College Students) โดย Professor Forest Woody Horton Jr. และแปลเป็นภาษาไทย โดย คุณลภาพรรณ จวงส์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 – 4 ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2553 ซึ่งมีจำนวน 18,569 คน สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวน 507 คน ซึ่งการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณหาโดยใช้สูตรของ Yamane

สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

ตัวแปรต้น ประกอบด้วย คณะต่างๆ 9 กลุ่มสาขาวิชา ซึ่งจัดกลุ่มคณะตามการจัดแบ่งกลุ่มสาขาวิชาของ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ) ได้เป็นดังนี้

- 1) วิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วยคณะต่างๆ จำนวน 7 คณะ ดังนี้ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์
- 2) วิทยาศาสตร์กายภาพ ประกอบด้วยคณะต่างๆ จำนวน 2 คณะ ดังนี้ คณะเทคโนโลยี และ คณะวิทยาศาสตร์
- 3) วิศวกรรมศาสตร์
- 4) สถาปัตยกรรมศาสตร์
- 5) เกษตรศาสตร์
- 6) บริหารธุรกิจพาณิชยศาสตร์ ประกอบด้วย คณะวิทยาการจัดการ
- 7) ศึกษาศาสตร์
- 8) ศิลปกรรมศาสตร์
- 9) สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ประกอบด้วยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และ คณะนิติศาสตร์

ส่วนตัวแปรตาม ประกอบด้วย

- 1) พฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่างๆ
- 2) พฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะต่างๆเป็นผู้ช่วยแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนให้ สำหรับ คณะเทคโนโลยี คณะนิติศาสตร์ วิทยาลัยนานาชาติ ได้ขอความอนุเคราะห์จากบุคลากรของคณะเป็นผู้ดำเนินการแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนให้ ส่วนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะศิลปกรรมศาสตร์ อาจารย์ของกลุ่มวิชาเป็นผู้ดำเนินการแจกและเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนเอง ซึ่งได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างวันที่ 7 - 26 กุมภาพันธ์ 2554 จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งสิ้น 412 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.26

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่างๆ และ 3) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นคว้าในชีวิตประจำวัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ

1.สรุปผลการวิจัย

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ

พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 58.25) และมีอายุระหว่าง 21-22 ปี (ร้อยละ 53.64) และส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 (ร้อยละ 33.50) รองลงมาเป็นชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 33.01) และนักศึกษาส่วนใหญ่ มีผลการเรียนระหว่าง 3.01-3.50 (ร้อยละ 36.41) รองลงมา คือระหว่าง 2.51-3.00 (ร้อยละ 27.18)

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่างๆ

สำหรับพฤติกรรมการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่างๆของนักศึกษา ประกอบด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้ 1) ประเภทของงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมายในรอบปีที่ผ่านมา 2) การใช้ทรัพยากรในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย 3) การประเมินสารสนเทศที่ค้นหาได้ 4) สิ่งที่นักศึกษาคำนึงถึงจากการค้นข้อมูลในเว็บ 5) การขอให้บุคคลอื่นช่วยประเมินแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาเรียน 6) วิธีการศึกษาของนักศึกษาขณะที่ดำเนินการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา 7) โปรแกรมที่นักศึกษาใช้เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าทำงานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่างๆ 8) ความสำคัญของเรื่องต่างๆที่นักศึกษาคำนึงถึงในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย และ 9) ความเห็นของนักศึกษาต่อส่วนที่ยากในกระบวนการค้นคว้าทั้งหมด ซึ่งผลการศึกษาโดยสรุปมีดังนี้

1) ประเภทของงานที่นักศึกษาได้รับมอบหมายในรอบปีที่ผ่านมา

พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับมอบหมายงานเกี่ยวกับการนำเสนอผลงานในชั้นเรียนประกอบรายงาน มากที่สุด (ร้อยละ 19.21) รองลงมา คือ การนำเสนอผลงานด้วยวาจา (ร้อยละ 15.23) รายงาน

วิเคราะห์กรณีศึกษา (ร้อยละ 13.22) รายงานเสนอหัวข้อ/เค้าโครงการศึกษาที่ต้องการทำ (ร้อยละ 12.89) และรายงานแสดงความคิดเห็นประเด็นต่างๆ (ร้อยละ 11.78) ตามลำดับ

2) การใช้ทรัพยากรในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย

พบว่า มีทรัพยากรเพียงบางรายการเท่านั้นที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่อาจารย์มอบหมาย ซึ่งมีความถี่ในระดับ เกือบทุกครั้ง บ่อย และบางครั้ง และเมื่อพิจารณาความถี่ของทรัพยากรที่ใช้ พบว่า ทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เกือบทุกครั้ง ได้แก่ การใช้โปรแกรมค้นหา (ร้อยละ 59.95) รองลงมาคือ เอกสารประกอบการสอนรายวิชา (ร้อยละ 35.19) ส่วนทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บ่อย ได้แก่ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 43.69) รองลงมา คือ หนังสือในห้องสมุด (ร้อยละ 38.35) ส่วนทรัพยากรที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บางครั้ง ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 46.12) รองลงมา คือ ข้อมูลที่รวบรวมไว้เอง (ร้อยละ 42.72)

3) การประเมินสารสนเทศที่ค้นหาได้

พบว่า มีเพียงบางรายการที่นักศึกษาส่วนใหญ่ประเมินสารสนเทศที่ค้นหาได้ในระดับ เกือบทุกครั้ง บ่อย และบางครั้ง และเมื่อพิจารณาความถี่ของรายการที่ใช้ประเมินแหล่งข้อมูล พบว่า สิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงในการประเมินสารสนเทศที่ค้นหาได้เกือบทุกครั้ง ได้แก่ แหล่งข้อมูลว่ามีบรรณานุกรมหรือรายการอ้างอิงหรือไม่ (ร้อยละ 26.94) รองลงมาคือ แหล่งข้อมูลห้องสมุดทันสมัยมากน้อยเพียงใด (ร้อยละ 17.23) สำหรับสิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงในการประเมินสารสนเทศที่ค้นหาลบ่อย ได้แก่ ผู้เขียนน่าเชื่อถือเพียงใด (ร้อยละ 38.83) รองลงมาคือ ผู้เขียนบอกหรือเปล่าว่ได้แนวคิดต่างๆ มาจากใคร (ร้อยละ 36.17) ส่วนสิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงในการประเมินสารสนเทศที่ค้นหาบางครั้ง ได้แก่ เคยได้ยินถึงแหล่งข้อมูลนี้ (ร้อยละ 44.42) รองลงมาคือ เคยใช้แหล่งข้อมูลนี้มาก่อนหรือไม่ (ร้อยละ 44.17)

4) สิ่งที่นักศึกษาคำนึงถึงจากการค้นข้อมูลในเว็บ

พบว่า มีเพียงบางรายการที่นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงในการค้นข้อมูลในเว็บ โดยอยู่ในระดับ เกือบทุกครั้ง บ่อย และบางครั้ง เมื่อพิจารณาความถี่ของสิ่งที่คำนึงถึงจากการค้นข้อมูลในเว็บ พบว่า สิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงในการค้นข้อมูลในเว็บ เกือบทุกครั้งได้แก่ เว็บไซต์นั้นทันสมัยเพียงใด (ร้อยละ 26.46) รองลงมาคือ ผู้ให้ข้อมูลเว็บไซต์เชื่อถือเพียงใด (ร้อยละ 23.54) สำหรับสิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงบ่อย ได้แก่ เว็บไซต์นั้นทันสมัยเพียงใด (ร้อยละ 37.62) รองลงมาคือ ถ้าเป็นแผนผังมีข้อมูลประกอบ (ร้อยละ 35.19) ส่วนสิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงเป็นบางครั้ง ได้แก่ บรรณารักษ์แนะนำ (ร้อยละ 42.23) รองลงมาคือ เว็บไซต์มีบรรณานุกรม (ร้อยละ 41.75)

5) การขอให้บุคคลอื่นช่วยประเมินแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาเรียน

พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ได้ขอให้บุคคลต่อไปนี้ ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาที่เรียน ซึ่งได้แก่ อาจารย์ผู้สอน บรรณารักษ์ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน เพื่อน / ครอบครัว และผู้ประกอบอาชีพที่มีใบอนุญาต โดยมีความถี่ในระดับบ่อยและบางครั้ง เมื่อพิจารณาความถี่ของบุคคลที่นักศึกษาขอให้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูล พบว่า ผู้ที่นักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลบ่อย ได้แก่ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 32.77) รองลงมาคือ อาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 32.52) ส่วนผู้ที่นักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้ช่วยประเมิน

แหล่งข้อมูลเป็นบางครั้ง ได้แก่ เพื่อน / ครอบครัว (ร้อยละ 36.89) รองลงมา คือ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 32.25)

6) วิธีการศึกษาของนักศึกษาขณะที่ดำเนินการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา

พบว่า มีเพียงบางรายการที่นักศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตัวขณะที่ดำเนินการศึกษาค้นคว้างานที่เกี่ยวข้องกับรายวิชา ในระดับบ่อยและบางครั้ง เมื่อพิจารณาถึงความถี่ของวิธีการที่นักศึกษาใช้ขณะที่ดำเนินการศึกษาค้นคว้า พบว่า วิธีการที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บ่อย ได้แก่ วางแผนการค้นคว้าทั้งหมดไว้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมาย และ การมีระบบการจัดการข้อมูลที่ค้นหาได้ระหว่างการศึกษาค้นคว้า (ร้อยละ 43.69) รองลงมาคือ การเริ่มต้นโดยคิดหาคำค้นก่อน (ร้อยละ 41.26) ส่วนวิธีการที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เป็นบางครั้ง ได้แก่ การใช้เวลาในการทำงานแต่ละชิ้นเท่าๆกัน (ร้อยละ 51.70) รองลงมา คือ การใช้ข้อมูลเดิมๆสำหรับการทำงานหลายๆ ชิ้น (ร้อยละ 45.39)

7) โปรแกรมที่นักศึกษาใช้เป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้างานที่ได้รับมอบหมายในรายวิชาต่างๆ

พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้การสนทนาผ่านอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 49.76) รองลงมาคือ โปรแกรมแชร์เอกสาร (ร้อยละ 46.60) และ โปรแกรมจัดการเวลาทางออนไลน์ที่แชร์กันได้ (ร้อยละ 42.48) ตามลำดับ ส่วนโปรแกรมที่นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ใช้ คือ การสร้างบล็อก (ร้อยละ 53.88) รองลงมาคือ การค้นคว้าในสภาพแวดล้อมเสมือน (ร้อยละ 52.67) และวิกิเพื่อสร้างและแชร์เนื้อหาบนเว็บ (ร้อยละ 51.94) ตามลำดับ

8) ความสำคัญของเรื่องต่างๆที่นักศึกษาคำนึงถึงในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย

พบว่า เรื่องที่นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในระดับ มาก ได้แก่ ทำงานเสร็จ (ร้อยละ 45.39) รองลงมาคือ สอบผ่านวิชานั้น ๆ (ร้อยละ 44.90) และ ได้คะแนนดี (ร้อยละ 37.38) ตามลำดับ ส่วนเรื่องที่นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ ได้แก่ ดำเนินการศึกษาค้นคว้าในหัวข้อนั้น ๆ ได้อย่างครอบคลุม (ร้อยละ 46.12) รองลงมาคือ มีรายการอ้างอิงครบตามจำนวนที่กำหนด พบคำตอบที่จะนำไปใส่ไว้ในรายงานเพื่อแสดงว่าได้ค้นคว้าจริง และได้ปรับปรุงทักษะการเขียน (ร้อยละ 45.87 เท่ากัน)

9) ความเห็นของนักศึกษาต่อส่วนที่ยากในกระบวนการค้นคว้าทั้งหมด

พบว่า มีเพียงบางประเด็นเท่านั้นที่นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นด้วย และเฉยๆ ประเด็นที่นักศึกษาเห็นด้วยได้แก่ ยากที่การกำหนดหัวข้อ (ร้อยละ 48.79) รองลงมายากที่การเริ่มต้นทำงานที่ได้รับมอบหมาย (ร้อยละ 43.93) และ ยากที่การตีกรอบหัวข้องานให้แคบลง (ร้อยละ 42.72) ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่นักศึกษาส่วนใหญ่ รู้สึกเฉยๆ ยากที่การจดโน้ต (ร้อยละ 45.87) รองลงมา คือ ยากที่จะตัดสินใจว่าจะไปหาแหล่งข้อมูลจากที่ไหนได้บ้างภายในมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 44.17) และ ยากที่การกำหนดคำค้น (ร้อยละ 43.45) ตามลำดับ

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการศึกษาในชีวิตประจำวัน

สำหรับพฤติกรรมการศึกษาในชีวิตประจำวันของนักศึกษา ประกอบด้วยประเด็นต่างๆดังนี้ 1) หัวข้อที่นักศึกษาใช้ในการค้นคว้าในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา 2) การใช้ทรัพยากรเฉพาะบางอย่างเวลาค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน 3) สิ่งที่นักศึกษาคำนึงถึงเมื่อพบแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวันในเว็บ 4) การ

ขอให้บุคคลอื่นช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน และ 5) ความเห็นของนักศึกษาต่อส่วนที่ยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ซึ่งผลการศึกษาโดยสรุปมีดังนี้

1) หัวข้อที่นักศึกษาใช้ในการค้นคว้าในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา

พบว่า หัวข้อที่นักศึกษาส่วนใหญ่ค้นคว้าข้อมูล ในระยะ 6 เดือนที่ผ่านมามากที่สุด คือ ข่าว / เหตุการณ์ปัจจุบัน (ร้อยละ 14.98) รองลงมาคือ เรื่องที่เกี่ยวกับงานที่ต้องทำ (ร้อยละ 12.07) ประเด็นสุขภาพ (ร้อยละ 11.68) และ การติดต่อกับสังคม (เช่น การใช้เครือข่ายทางสังคมเพื่อหาผู้ที่มีความสนใจเหมือนกัน) (ร้อยละ 9.84) ตามลำดับ

2) การใช้ทรัพยากรเฉพาะบางอย่างเวลาค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน

พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีการใช้ทรัพยากรเฉพาะในการค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวันเพียงบางรายการที่ อยู่ในระดับเกือบทุกครั้ง บ่อย และบางครั้ง เมื่อพิจารณาความถี่ในการใช้ทรัพยากรเฉพาะในการค้นหาข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน พบว่า สิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เกือบทุกครั้ง ได้แก่ โปรแกรมค้นหา (ร้อยละ 53.16) รองลงมา คือ วิกิพีเดีย (ร้อยละ 28.64) ส่วนสิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้บ่อย ได้แก่ เว็บไซต์ของหน่วยราชการ (ร้อยละ 41.75) รองลงมาคือ หนังสือในห้องสมุด (ร้อยละ 40.53) ส่วนสิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ บางครั้ง ได้แก่ สารานุกรม (ร้อยละ 40.53) รองลงมา คือ เครือข่ายทางสังคม (ร้อยละ 39.32)

3) สิ่งที่นักศึกษาคำนึงถึงเมื่อพบแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวันในเว็บ

พบว่า สิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงถึงมีเพียงบางรายการเท่านั้นที่มีความถี่ในระดับบ่อย และบางครั้ง เมื่อพิจารณาถึงความถี่ของสิ่งที่นักศึกษาคำนึงถึง พบว่า สิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงถึงบ่อย ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลที่เว็บไซต์นั้นน่าเชื่อถือเพียงใด (ร้อยละ 39.08) รองลงมา คือ เว็บไซต์นั้นทันสมัยมากน้อยเพียงใด (ร้อยละ 38.83) และ เนื้อหาของเว็บไซต์นั้นมีหลายมุมมองหรือไม่ (ร้อยละ 36.65) ตามลำดับ ส่วนสิ่งที่นักศึกษาส่วนใหญ่คำนึงถึงบางครั้ง ได้แก่ ถ้าเป็นแผนผัง มีข้อมูลสำคัญประกอบหรือไม่ (ร้อยละ 44.90) รองลงมา ท่านเคยได้ยินถึงเว็บไซต์นี้มาก่อนหรือไม่ (ร้อยละ 42.48) และเว็บไซต์นั้นมีลิงค์เชื่อมโยงไปที่ทรัพยากรอื่น ๆ ในเว็บหรือไม่ (ร้อยละ 39.56)

4) การขอให้บุคคลอื่นช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน และ

พบว่า บุคคลอื่นที่นักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวันมีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นโดยมีความถี่อยู่ในระดับบ่อยและบางครั้ง เมื่อพิจารณาความถี่ที่นักศึกษาขอให้บุคคลช่วยประเมิน พบว่า บุคคลที่นักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน ในระดับบ่อยมากที่สุด คือ เพื่อนที่เรียนด้วยกัน (ร้อยละ 38.59) รองลงมา คือ อาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 32.04) ส่วนบุคคลที่นักศึกษาส่วนใหญ่ขอให้ช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน ในระดับบางครั้ง มากที่สุด คือ เพื่อน / ครอบครัว (ร้อยละ 41.26) รองลงมา คือ อาจารย์ผู้สอน (ร้อยละ 38.59)

5) ความเห็นของนักศึกษาต่อส่วนที่ยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน

พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นต่อส่วนที่ยากในกระบวนการค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวันเพียงบางรายการโดยอยู่ในระดับเห็นด้วย และเฉยๆ เมื่อพิจารณาระดับความเห็น พบว่า รายการที่นักศึกษา

ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าเป็นเรื่องยาก ได้แก่ ยากที่จะตัดสินใจว่าแหล่งข้อมูลที่พบบ่าเชื่อถือหรือไม่ (ร้อยละ 39.08) รองลงมาคือ ยากที่การตีกรอบหัวข้องานให้แคบลง และ ยากที่ต้องรวบรวมแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากจากสืบค้นเข้าไว้ด้วยกัน (ร้อยละ 35.44 เท่ากัน) ส่วนรายการที่นักศึกษาส่วนใหญ่รู้สึกเฉยๆ ได้แก่ ยากที่การเริ่มต้นค้นคว้าเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 47.57) รองลงมา คือ ยากที่ต้องตัดสินใจว่าทำงานเสร็จแล้วหรือยัง (ร้อยละ 46.12) และยากที่การค้นหาค้นหาบทความในฐานข้อมูลวิจัยในเว็บห้องสมุด (ร้อยละ 45.63) ตามลำดับ

2.อภิปรายผล

สำหรับการอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ จะอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมีดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการเรียนใน รายวิชาต่างๆ
- 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในชีวิตประจำวัน

2.1)พฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการเรียนในรายวิชาต่างๆ

สำหรับพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในด้านการค้นคว้าเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายนั้น พบว่า นักศึกษาจำนวนมากที่สุดใช้โปรแกรมค้นหาเพื่อศึกษาค้นคว้าทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากอาจารย์ แสดงว่านักศึกษาส่วนใหญ่มักเลือกใช้สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตมากกว่าในห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานที่ผ่านมามากกว่าที่พบว่า ในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมา สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งสารสนเทศในอันดับต้นๆ ที่ผู้ใช้มักจะเลือกใช้ในการค้นหาสารสนเทศ เนื่องจาก เห็นว่าสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตมีความทันสมัยมากกว่าสิ่งพิมพ์ การสืบค้นกระทำได้สะดวก รวดเร็ว และทำให้ได้สารสนเทศที่ต้องการและเกี่ยวข้องในปริมาณที่มากเพียงพอกับความต้องการ (มาลี กาบมาลา, สุนัสนิ บัวเลิศ, & กันยารัตน์ ดัดพันธ์, 2544 ; ยาวลักษณ์ สุวรรณแข, 2544 ; ชลลดา หงษ์งาม, 2549, OCLC, 2006) ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาของ Kakai, Ikoja-Odongo, & Kigongo-Bukenya (2004) ที่พบว่า นักศึกษาจากมหาวิทยาลัย Makerere ในประเทศยูกันดา นิยมเลือกใช้แหล่งสารสนเทศเอกสารประกอบการบรรยายของอาจารย์ผู้สอน สาเหตุที่เป็นเช่นนั้น อาจเนื่องมาจากสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตยังมีข้อได้เปรียบในด้านการไม่มีข้อจำกัดในด้านสถานที่และเวลาในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ ข้อได้เปรียบในเรื่องความทันสมัยของข้อมูลและพฤติกรรมในการเสพติดอินเทอร์เน็ตของนักศึกษา ที่นักศึกษาส่วนใหญ่มักใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่บนอินเทอร์เน็ต เห็นได้จากการศึกษาของรัศมี สารโจน์ (2547) ที่ศึกษาการเสพติดอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่ามีนักศึกษาจำนวนถึง 36.3 ที่จัดได้ว่าเป็นผู้เสพติดอินเทอร์เน็ต แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงลงไปจะพบว่านักศึกษามากกว่ากึ่งหนึ่งใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษา โดยใช้ในการลงทะเบียนเรียน และการค้นหาข้อมูลที่ทันสมัย (วันชาติ ภูมิ, 2545) ซึ่งลักษณะพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปนี้

ไม่ได้จำกัดเฉพาะนักศึกษาไทยเท่านั้น นักศึกษาจากประเทศต่างๆ ก็มีพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงไป โดยสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งสารสนเทศแรกที่นักศึกษาที่มีความคุ้นเคย และพอใจที่จะเลือกใช้แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตในการค้นหาสารสนเทศที่ต้องการ (OCLC, 2006) ซึ่งตรงกับแนวคิดพฤติกรรมการค้นหาทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้สารสนเทศในปัจจุบันที่มักจะนึกถึงแหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งแรกเพื่อค้นหาข้อมูลสารสนเทศที่ต้องการมากกว่าแหล่งสารสนเทศประเภทอื่นๆ

สำหรับเกณฑ์ในการประเมินสารสนเทศนั้น พบว่า นักศึกษาจำนวนมากที่สุดใช้เกณฑ์เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของทรัพยากรสารสนเทศในด้านการมีรายการเอกสารอ้างอิงหรือบรรณานุกรม และการประเมินที่ความทันสมัยของสิ่งพิมพ์ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากนักศึกษารู้จักบุคคลในแวดวงวิชาการค่อนข้างน้อย จึงยังไม่รู้จักนักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ มากนัก การที่จะใช้เกณฑ์เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของผู้เขียนจึงอาจทำได้ยาก ในขณะที่การประเมินความน่าเชื่อถือด้านการอ้างอิงเอกสารและความทันสมัยของสิ่งพิมพ์เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน ไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้ด้านอื่นมาประกอบการตัดสินใจมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมการประเมินสารสนเทศบนเว็บที่นักศึกษาจะคำนึงถึงความทันสมัยเป็นหลัก จากผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินสารสนเทศได้สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษามีความเข้าใจทักษะด้านนี้และมีการนำไปใช้แม้จะยังเป็นการใช้เกณฑ์แต่เพียงบางส่วนก็ตาม และเมื่อพิจารณาถึงการขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นมาประเมินแหล่งข้อมูล จะพบว่าบุคคลที่นักศึกษานึกถึงจะเป็นอาจารย์ผู้สอน บรรณารักษ์ แต่เมื่อเปรียบเทียบความถี่กลับพบว่านักศึกษาเลือกที่จะให้เพื่อนที่เรียนด้วยกันช่วยประเมินข้อมูล โดยใช้โปรแกรมการสนทนาผ่านอินเทอร์เน็ตและโปรแกรมแชตเอกสาร เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยการค้นคว้าทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของทศนา ทองภักดี (2551) ที่ระบุว่าสังคมในสถาบันการศึกษาจะมีการรวมตัวหรือจับกลุ่มกันของนักศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ สังคมนักศึกษาในมหาวิทยาลัยขอนแก่น จะมีลักษณะนักศึกษาจะมีความคลุกคลีกับเพื่อนนักศึกษาด้วยกันสูง โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ประมาณร้อยละ 90 ที่พักอยู่ในหอพักทั้งในและนอกเขตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (กาญจนา จุ่งรุ่งเรือง, 2543) ยิ่งส่งผลให้เพื่อนนักศึกษาด้วยกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสูง จากพฤติกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีจิตวิทยาวัยรุ่นที่ระบุว่า วัยรุ่นตอนปลาย คือวัยรุ่นช่วง 17-21 ปี จะเป็นวัยที่ต้องการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และให้ความสำคัญกับเพื่อน ต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของเพื่อน จึงพยายามปรับตัวเข้าหากลุ่มเพื่อน และสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2541) ดังนั้น เพื่อนนักศึกษาจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจประเมินคุณค่าของสารสนเทศ มากกว่าอาจารย์ผู้สอนหรือบรรณารักษ์ เพราะนักศึกษามักให้ความสำคัญกับอาจารย์ในฐานะที่เป็นตัวแบบและเป็นผู้ถ่ายทอด หรือส่งเสริมการเรียนรู้ทางสังคม และทางวิชาชีพ คอยดูแลช่วยเหลือสนับสนุนให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ พัฒนาทั้งในด้านบุคลิกภาพและสมรรถนะทางวิชาชีพ (ทศนา ทองภักดี, 2551) แต่เมื่อต้องเข้าพบอาจารย์นักศึกษามักจะมีความลำบากใจในการเข้าพบอาจารย์บางคน (สุจินต์ ยมศรีเคน, 2536 อ้างถึงในกาญจนา จุ่งรุ่งเรือง, 2543) อาจจะเนื่องจากความไม่คุ้นเคย ความไม่สะดวกในการติดต่อสื่อสาร หรืออื่นๆ

เมื่อพิจารณาถึงการให้ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้า พบว่า นักศึกษาจะให้ความสำคัญกับการศึกษาค้นคว้าเพียงเพื่อต้องการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kakai, Ikoja-

Odongo, & Kigongo-Bukenya (2004) ที่ระบุว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษาจะเกิดขึ้นเมื่อต้องการที่ได้รับมอบหมายจากรายวิชาต่างๆ ให้สำเร็จ หรือการเตรียมตัวเพื่อใช้ในการอภิปรายในชั้นเรียน หรือการประชุมต่างๆ เมื่อไม่มีการมอบหมายงาน ดังนั้น นักศึกษาจึงให้ความสำคัญกับการศึกษาค้นคว้าเพียงแคให้ตนเองทำงานที่ได้รับมอบหมายจากวิชาต่างๆ ให้สำเร็จ แต่ไม่ได้มุ่งเน้นถึงความรู้ที่ได้รับ หรือประสิทธิภาพของงาน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงเครื่องมือที่นักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่นเลือกใช้สำหรับการช่วยการค้นคว้าคือโปรแกรมการสนทนาผ่านอินเทอร์เน็ต พบว่าได้ผลการศึกษาที่แตกต่างจาก OCLC (2006) ที่นักศึกษาจากต่างประเทศมักจะเลือกใช้ประโยชน์อิเล็กทรอนิกส์ในการติดต่อสื่อสารมากกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องจากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่วนมากมักติดต่อสื่อสารผ่านเครื่องมือแบบเวลาเดียวกันมากกว่า การติดต่อสื่อสารแบบต่างเวลา เพราะการติดต่อสื่อสารแบบเวลาเดียวกันจะทำให้ผู้ติดต่อสื่อสารได้รับคำตอบที่ต้องการทันที ไม่จำเป็นต้องรอ เพราะบางครั้งนักศึกษาบางคนอาจจะไม่มีเวลาในการเข้าตรวจสอบการรับ-ส่งของประโยชน์อิเล็กทรอนิกส์ของตนเอง ซึ่งอาจจะทำให้พลาดในเรื่องของการทำงานได้

2.2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญา โดยนักศึกษาในชีวิตประจำวัน

สำหรับพฤติกรรมการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยขอนแก่น ในชีวิตประจำวัน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มักค้นคว้าสารสนเทศเกี่ยวกับข่าว หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน รองลงมาคือเรื่องเกี่ยวกับงานที่ต้องทำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเดชศักดิ์ ศานติวิวัฒน์, ศุภชัย อนุวัชพงษ์, & เยาวพร ศานติวิวัฒน์ (2542) ที่พบว่านักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่นส่วนใหญ่ใช้บริการสืบค้นสารสนเทศด้านข่าวสารและเหตุการณ์ปัจจุบัน ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากที่สุด รวมถึงสอดคล้องกับพฤติกรรมการสืบค้นสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของนักศึกษามหาวิทยาลัยอื่น ๆ เช่น มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ที่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและประโยชน์ด้านอื่น เช่นการติดตามข่าวสาร (ปราณี เอี่ยมละออภักดี, 2547 : เพชรธิดา บุญหนุน, & ธิดาพร โตสติ, 2547) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Kakai, Ikoja-Odongo, & Kigongo-Bukenya (2004) ที่ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศของนักศึกษา ที่พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ทำการแสวงหาสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการทำรายงานที่ได้รับมอบหมายจากรายวิชาต่างๆ รองลงมาคือการเตรียมตัวสอบ จากผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมของผู้ใช้สารสนเทศของวิลสัน (1999, อ้างถึงใน มาลี กาบมาลา, มปป.) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลเกิดความต้องการสารสนเทศ โดยอาจจะเป็นการศึกษาหาความรู้ในเรื่องใหม่ หรือเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านการเรียน หรือการทำงาน โดยการเริ่มต้นแสวงหาสารสนเทศมักจะเริ่มต้นจาก โดยนักศึกษาเลือกใช้โปรแกรมค้นหาในการค้นหาข้อมูลในชีวิตประจำวัน รองลงมาคือวิกิพีเดีย และประเมินความน่าเชื่อถือของเอกสารโดยการประเมินความน่าเชื่อถือของผู้ให้ข้อมูล และความทันสมัยของข้อมูล และขอให้เพื่อนที่เรียนด้วยกันช่วยประเมินแหล่งข้อมูลสำหรับชีวิตประจำวัน

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารสนเทศของนักศึกษาทั้งในการเรียนรายวิชาต่างๆและในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการค้นหา ซึ่งพบว่านักศึกษายังมีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดหัวข้อที่จะศึกษา การเริ่มต้นการทำงานที่ได้รับมอบหมาย การตีกรอบหัวข้องานให้แคบลง และการตัดสินใจที่น่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล เป็นต้น นอกจากนี้ในส่วนของการใช้สารสนเทศเพื่อการดำรงชีวิตประจำวันยังพบว่า นักศึกษามีการติดตามข่าว เหตุการณ์ปัจจุบันค่อนข้างน้อย ประเด็นเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า ทักษะการใช้สารสนเทศของนักศึกษายังไม่ดีพอ และรวมถึงยังขาดลักษณะของการเป็นบุคคลที่รอบรู้และสนใจใฝ่รู้

3. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

3.1) ข้อเสนอแนะสำหรับการสอนการใช้สารสนเทศ

1. การพัฒนาทักษะการใช้สารสนเทศของนักศึกษานั้น ควรได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์ผู้สอน ซึ่งนอกจากจะมีการสอนทักษะการใช้สารสนเทศที่เป็นรายวิชาแล้ว ควรได้รับการบูรณาการในการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ เพื่อให้ นักศึกษาได้มีการพัฒนาทักษะการใช้สารสนเทศอย่างต่อเนื่อง สม่าเสมอ

2. จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกใช้แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าหาสารสนเทศที่ต้องการ ดังนั้น การสอนการใช้สารสนเทศควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการสืบค้นสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต ตลอดจนทักษะเกี่ยวกับการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ นักศึกษามีทักษะการใช้สารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตที่เพียงพอ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2) ข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุด

1. จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เลือกใช้แหล่งสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต มากกว่าการใช้ห้องสมุด ซึ่งเป็นแหล่งสารสนเทศของสถาบันการศึกษา ดังนั้น ห้องสมุดจำเป็นต้องปรับกลยุทธ์ในการให้บริการ โดยต้องจัดบริการที่สอดคล้องกับพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศของผู้ใช้ จัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และเน้นการบริการเชิงรุกเพื่อให้ผู้ใช้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของห้องสมุดเพิ่มขึ้น